

B Krijgswetenschappen
Faculteit Militaire Wetenschappen van de
Nederlandse Defensie Academie

© 2023 Academion

www.academion.nl
info@academion.nl

Projectcode P2207

Inhoud

Inhoud.....	3
Samenvatting	4
Scoretabel.....	6
Introductie	7
Procedure.....	7
Panel	8
Informatie over de opleidingen.....	8
Beschrijving van de beoordelingsstandaarden	9
Standaard 1. Beoogde leerresultaten	9
Standaard 2. Programma; oriëntatie	11
Standaard 3. Programma; inhoud.....	12
Standaard 4. Programma; leeromgeving.....	14
Standaard 5. Instroom.....	15
Standaard 6. Personeel	16
Standaard 7. Voorzieningen	17
Standaard 8. Begeleiding	18
Standaard 9. Kwaliteitszorg	20
Standaard 10. Toetsing.....	21
Standaard 11. Gerealiseerde leerresultaten	23
Eindoordeel.....	23
Ontwikkelpunten.....	23
Bijlage 1. Beoogde leerresultaten	25
Bijlage 2. Opleidingscurriculum	26
Bijlage 3. Bezoekprogramma	31
Bijlage 4. Geraadpleegde materialen.....	32

Samenvatting

Beoogde leerresultaten

De bacheloropleiding Krijgswetenschappen (KW) van de Faculteit Militaire Wetenschappen (FMW) aan de Nederlandse Defensie Academie (NLDA) heeft de bestudering van conflicten en oorlogen als kenobject en beoogt studenten kennis, inzicht en begrip van conflicten en oorlogen bij te brengen, en van de omgeving waarin ze plaatsvinden. Gezien de complexiteit van dit kenobject en de snel veranderende realiteit van verschuivende politieke belangen en technologische ontwikkelingen kiest KW voor een brede, multidisciplinaire invalshoek. KW hanteert naar aanleiding van haar unieke karakter en de complexe praktijk waartoe ze opleidt, het paradigma van de *thinking soldier*: een zelfstandige, reflecterende en vernieuwende denker en doener, die weloverwogen operationele beslissingen kan nemen. Het panel kan zich vinden in de duidelijke profilering van de bacheloropleiding.

De opleiding heeft haar profilering vertaald naar een veertiental beoogde leerresultaten (zie bijlage 1). Naar aanleiding van de vorige visitatie zijn deze herzien en aangescherpt. Daarbij heeft de opleiding duidelijk aangegeven welke aspecten van haar brede kenobject, de bestudering van conflicten en oorlogen, studenten zich precies eigen maken in de opleiding. Het panel heeft veel waardering voor de grondige herziening van de beoogde leerresultaten op basis van de vorige visitatie. Het stelt vast dat ze aansluiten bij de Dublin-descriptoren voor bacheloropleiding en de verwachtingen in het academische en militaire veld.

Programma (oriëntatie, inhoud, leeromgeving)

Het panel oordeelt positief over de mate waarin en de manier waarop academische en professionele vaardigheden in KW worden onderwezen en waardeert de inspanningen die worden verricht om de beroepspraktijk sterker met het academische programma te verbinden. Gezien het sterk internationale beroepenveld waarin studenten belanden, beveelt het panel de opleiding aan de aandacht voor internationalisering en Engelse taalvaardigheid (met name ook spreekvaardigheid) te versterken. Ook zou de opleiding een eenduidige visie op haar verhouding tot het militaire deel van de officiersopleiding moeten formuleren, gemotiveerd vanuit de belangen en de kwaliteit van de bacheloropleiding. Zo kan KW doelmatig te werk gaan bij haar positionering ten opzichte van het militaire deel van de officiersopleiding.

Het panel heeft de verschillende vakken en leerlijnen bestudeerd en kan zich vinden in de inhoud en vormgeving van de opleiding. De vier domeininhoudelijke leerlijnen vertonen een logische vormgeving en samenhang die ook door het werkveld en de alumni als belangrijk en helder herkend worden. De opleiding is volgens het panel strak gecomponeerd. Dit biedt de uitdaging dat bij gewenste vernieuwingen in het programma, zoals data science, inlichtingen en gedragswetenschappen, goed gezocht moet worden naar ruimte en plaats binnen de leerlijnen. Het panel begreep dat de opleiding hierbij vooral kijkt naar mogelijke aanpassingen binnen bestaande vakken en leerlijnen, en vindt dit een passende oplossing. Met betrekking tot de integratieve momenten in het programma heeft het panel waardering voor het feit dat op deze aangewezen plaatsen de multidisciplinariteit sterk tot uiting komt, terwijl elders een meer disciplinaire focus is aangebracht via de verschillende leerlijnen. Studenten gaven aan dat in deze vakken (MHA en het Integratieproject) de geleerde theorie tot leven komt en de connectie met de praktijk verstevigd wordt. Het panel onderschrijft de waarde van deze vakken binnen de opleiding.

Het panel is te spreken over de zorgvuldige vormgeving van KW en de activerende en afwisselende werkvormen en mogelijkheden die studenten worden geboden. De toegenomen keuzemogelijkheden stellen studenten in staat hun opleiding zelf mede vorm te geven. Het panel beveelt aan om bij de didactische aanpak volgens het preparation-feedbackmodel steeds te zorgen dat studenten duidelijk weten welke voorbereidende literatuur aan bod zal komen in elk vak en welke optioneel is. Ook zou de opleiding de

mogelijkheden tot een honoursprogramma of een andere extra uitdaging kunnen onderzoeken voor excellente studenten. De gestructureerde aanpassingen die de opleiding naar aanleiding van COVID-19 heeft gedaan en de hieruit ontwikkelde methodiek van *blended learning* worden door het panel gewaardeerd. Het panel constateert dat de vormgeving van KW in lijn is met de doelen en onderwijsvisie van de NLDA en studenten goed in staat stelt de beoogde leerresultaten te bereiken, iets wat ook uit de goede opleidingsrendementen blijkt.

Instroom

Het panel stemt in met de toelatingseisen van KW en stelt vast dat de instromende studenten goed gekwalificeerd zijn voor de opleiding, mede omdat de opleiding proactief is in het tegengaan en oplossen van deficiënties.

Personeel

Volgens het panel voldoet het onderwijsgevend personeel van KW wat betreft kwaliteit en kwantiteit om de opleiding vorm te geven. De opleiding kent een mooie balans van militaire en niet-militaire docenten en de promotiegraad van haar docentenstaf is aanzienlijk verhoogd sinds de laatste visitatie. Wel adviseert het panel het opleidingsmanagement, de FMW en de NLDA, om de toereikendheid van het onderwijsgevend personeel van KW in de toekomst te blijven monitoren en de docentencapaciteit van de opleiding waar mogelijk uit te breiden in het licht van het beroep dat vanuit andere NLDA-onderdelen op de KW-staf zal worden gedaan. Het panel beveelt daarnaast aan om te stimuleren dat nieuwe docenten zo snel mogelijk hun BKO behalen om te zorgen dat de didactische kwaliteit zo hoog mogelijk is ondanks de regelmatige roulatie van militaire docenten. Ten slotte adviseert het de diversiteit van de staf te vergroten door de man-vrouwbalans zo goed mogelijk recht te trekken. De opleiding dient hier gericht beleid op te formuleren met betrekking tot selectiecriteria en carrièremogelijkheden voor zittende stafleden. Ook andere vormen van diversiteit verdienen hierbij meer aandacht.

Voorzieningen

Het panel is positief over de huisvesting en voorzieningen en stelt vast dat die toereikend zijn voor de realisatie van het programma. Het panel kan zich vinden in de wens van de opleiding om een technologische update van de materiële voorzieningen door te voeren.

Begeleiding

Naar het oordeel van het panel zijn de informatievoorziening en studiebegeleiding binnen KW aan de maat. De online leeromgeving, de gedetailleerde informatie die studenten vooraf ontvangen, de kleinschaligheid van de opleiding en de intensieve scriptiebegeleiding dragen hieraan bij. Wel adviseert het panel het mentoraat nog verder te versterken door de invulling ervan te verduidelijken en gelijk te trekken, en door helder naar studenten te communiceren waar ze welke vraag kunnen neerleggen. Het pleit voor meer communicatie tussen de militaire en de academische opleiders en begeleiders: problemen die spelen raken doorgaans aan militaire en academische prestaties, waardoor enige afstemming vaak wenselijk is. Het panel schaaft zich achter de aandacht binnen de NLDA voor sociale veiligheid te vergroten. Dit is een blijvend aandachtspunt waar de opleiding mogelijk ook binnen haar vakken aandacht aan kan besteden.

Kwaliteitszorg

Het panel kan zich goed vinden in de vormgeving van kwaliteitszorg binnen de opleiding en prijst de voortgaande professionalisering die hier gaande is. Het waardeert de zelfkritische en verbetergerichte houding van de opleiding, de manier waarop de kwaliteitszorg van KW is aangesloten bij FMW-brede processen en de wijze waarop adviezen van het vorige visitatiepanel zijn meegenomen in de kwaliteitscyclus en opgevolgd. De kwaliteitszorg wordt goed vormgegeven en alle stakeholders worden daarbij betrokken.

Het panel adviseert de jaarlijkse informele cursusevaluaties een meer formele en gestandaardiseerde vorm te geven om verschillen tussen vakken tegen te gaan. Het beveelt ook aan studenten via Moodle te informeren over aanpassingen in vakken op basis van hun feedback. De selectie van student- en docent-leden voor de opleidingscommissie zou volgens het panel eveneens volgens een formele, open procedure moeten worden vormgegeven, zodat er steeds een gevarieerde representatie in aanwezig is.

Toetsing

Het panel is positief over de goed doordachte en gevarieerde toetsing binnen KW en de proactieve rol van de examencommissie in het borgen en versterken van de kwaliteit van toetsing. Het kan zich vinden in de manier waarop de opleiding met groepswork omgaat. Het panel vindt dat de scriptiebeoordeling adequaat is vormgegeven, maar adviseert om de beoordelaars eerst gescheiden van elkaar het beoordelingsformulier in te laten vullen alvorens tot een gezamenlijk en goed onderbouwd eindoordeel te komen. Ook vindt het panel jaarlijkse kalibratie tussen KW-docenten en scriptiebegeleiders wenselijk, zeker gezien de rotatie van militaire docenten.

Gerealiseerde leerresultaten

Het panel is te spreken over het niveau van de KW-eindwerken, die gevarieerd van onderwerp zijn en passen bij het werkveld waartoe de studenten worden opgeleid. Ze zijn vaak sterk beleidsgeoriënteerd. Het panel wijst er wel op dat de scripties lang zijn, en dat taalgebruik en stijl voor verbetering vatbaar zijn. Over de alumni en de manier waarop zij door de opleiding zijn voorbereid op hun startfuncties in het werkveld is het panel positief.

Scoretabel

Het panel beoordeelt de opleiding als volgt:

Bacheloropleiding Krijgswetenschappen

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Programma; oriëntatie	voldoet
Standaard 3: Programma; inhoud	voldoet
Standaard 4: Programma; leeromgeving	voldoet
Standaard 5: Instroom	voldoet
Standaard 6: Personeel	voldoet
Standaard 7: Voorzieningen	voldoet
Standaard 8: Begeleiding	voldoet
Standaard 9: Kwaliteitszorg	voldoet
Standaard 10: Toetsing	voldoet
Standaard 11: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet

Algemeen eindoordeel	positief
----------------------	----------

Prof. dr. Sophie Vanhoonacker
Voorzitter

Dr. Fiona Schouten
Secretaris

Datum: 21 februari 2023

Introductie

Procedure

Visitatie

De bacheloropleiding Krijgswetenschappen van de Nederlandse Defensie Academie (NLDA) werd op 19 en 20 december 2022 door een onafhankelijk peer review panel beoordeeld. De beoordeling verliep volgens de procedure en standaarden van het NVAO Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Nederland (d.d. september 2018).

In opdracht van de Faculteit Militaire Wetenschappen (FMW) van de NLDA verzorgde evaluatiebureau Academion de begeleiding van de zelfstandige visitaties van de bacheloropleidingen Militaire Bedrijfswetenschappen, Krijgswetenschappen en Militaire Systemen & Technologie, en de masteropleiding Military Technology, Processes and Systems. Fiona Schouten trad op als coördinator en secretaris voor de visitaties van de bacheloropleidingen Militaire Bedrijfswetenschappen en Krijgswetenschappen. Peter Hilderling trad op als secretaris voor de visitaties van de bacheloropleiding Militaire Systemen & Technologie, en de masteropleiding Military Technology, Processes and Systems. Zij zijn beiden door de NVAO gecertificeerd en als secretaris geregistreerd.

Voorbereiding

In samenspraak met de instelling en opleiding stelde Academion het visitatiepanel samen, rekening houdend met de expertise en onafhankelijkheid van de leden. De NVAO stemde op 7 juli 2022 in met de samenstelling van het panel. De coördinator instrueerde de panelvoorzitter op 29 augustus 2022 over diens rol binnen de visitatie volgens het Profiel van de voorzitter (NVAO 2016).

De contactpersonen van de instelling stelden voor het visitatiebezoek een bezoekprogramma op in overleg met de coördinator (zie bijlage 3). De opleiding selecteerde vervolgens voor elke gespreksronde representatieve gesprekspartners. Daarnaast bepaalde de opleiding dat het ontwikkelgesprek zou worden vormgegeven als onderdeel van het bezoek via thematische sessies. Op basis van deze sessies werd een apart ontwikkelverslag gemaakt.

In de aanloop naar de visitatie stuurde de opleiding een lijst van afgestudeerden over de periode april 2021 tot en met juli 2022 naar de coördinator. Uit deze lijst selecteerde de panelvoorzitter in samenspraak met de coördinator 15 eindwerken. Daarbij hielden zij rekening met de spreiding van de eindcijfers en de beoordelaars. Voorafgaand aan het bezoek stelde de opleiding de geselecteerde eindwerken met bijbehorende beoordelingsformulieren beschikbaar aan het panel. Ook zond de opleiding het panel haar zelfevaluatie rapport en aanvullende stukken toe (zie bijlage 4).

De panelleden bestudeerden de ontvangen informatie en stuurden hun bevindingen op naar de secretaris. De secretaris verzamelde de vragen en opmerkingen van het panel in een document en verspreidde dit onder de panelleden. Aan de start van de visitatie, op 19 december 2022, hield het panel een vooroverleg waarin de voorlopige bevindingen naar aanleiding van het zelfevaluatie rapport, de gelezen eindwerken en de taakverdeling ter sprake kwamen. Ook werd het panel geïnformeerd over de van toepassing zijnde beoordelingskaders, de werkwijze en de planning van visitaties en rapportage.

Bezoek

Tijdens het visitatiebezoek sprak het panel met verschillende opleidingsvertegenwoordigers (zie bijlage 3). Ook bood het panel studenten en docenten de gelegenheid om informeel met het panel te spreken tijdens een inloopsprekkuur. Van deze gelegenheid is geen gebruik gemaakt. Het panel beëindigde de visitatie met een intern overleg om de voorlopige bevindingen te formuleren. Ter afsluiting van de visitatie gaf de voorzitter een publieke mondelinge toelichting, waarin zij de voorlopige indrukken, algemene observaties en suggesties voor ontwikkelpunten van het panel presenteerde.

Rapportage

De secretaris schreef een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel en legde dat intern voor binnen Academion voor een collegiale toets. Daarna vroeg de secretaris de panelleden om het rapport te bekijken en van feedback te voorzien. Na verwerking van de feedback en na akkoord van het panel stuurde de secretaris het rapport naar de FMW met het verzoek om feitelijke onjuistheden te melden. De secretaris paste de feitelijke onjuistheden in het rapport aan op aanwijzing van de panelvoorzitter. Vervolgens stelde het panel het rapport vast en stuurde de secretaris het naar de FMW/NLDA.

Panel

Het panel dat de bacheloropleiding Krijgswetenschappen aan de Nederlandse Defensie Academie beoordeelde, bestond uit de volgende leden:

- Prof. dr. Sophie Vanhoonacker (voorzitter), hoogleraar Administrative Governance, Faculty of Arts and Social Sciences, Universiteit Maastricht
- Lt-gen b.d. Jan Broeks, lid Adviesraad Internationale Vraagstukken en plaatsvervangend voorzitter permanente commissie Vrede & Veiligheid; voormalig Directeur- Generaal Internationale Militaire Staf NAVO
- Prof. dr. Sven Biscop, Directeur van het Europe in the World Programme aan het Egmont Institute in Brussel en hoogleraar Internationale Betrekkingen aan de Universiteit van Gent
- Prof. dr. Wim van Meurs, hoogleraar Politieke Geschiedenis, Radboud Universiteit
- Thijs Rebel MA (student-lid), alumnus MA Midden-Oostenstudies, Universiteit van Amsterdam

Informatie over de opleidingen

Naam van de instelling:	Faculteit Militaire Wetenschappen van de Nederlandse Defensie Academie
Status van de instelling:	Niet bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	Niet van toepassing
Naam van de opleiding:	Krijgswetenschappen
CROHO-nummer:	50424
Niveau van de opleiding:	Bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	Academisch
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	-
Locatie:	Breda
Variant(en):	Voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands
Inleverdatum NVAO:	1 mei 2023

Beschrijving van de beoordelingsstandaarden

Standaard 1. Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

De bacheloropleiding Krijgswetenschappen (KW) wordt verzorgd door de Faculteit Militaire Wetenschappen (FMW), het onderdeel van de Nederlandse Defensie Academie (NLDA) dat verantwoordelijk is voor de organisatie van de wetenschappelijke programma's van de NLDA. KW is onderdeel van de officiersopleiding aan de NLDA: aspirant-officieren van de Nederlandse krijgsmacht vormen de doelgroep van de opleiding. De gehele officiersopleiding is opgebouwd uit non-bachelor- en bachelor-periodes, waardoor de driejarige bacheloropleiding KW is verdeeld over vier verschillende academische jaren.

Het kenobject van de krijgswetenschappen betreft de bestudering van conflicten en oorlogen. In het programma van de bacheloropleiding KW staat de inzet van het militaire machtsinstrument centraal, hoewel ook andere machtsinstrumenten in de opleiding aan de orde komen, zoals politieke en diplomatieke maatregelen en allerlei vormen van beïnvloeding via informatie. Een student aan de bacheloropleiding KW dient gedurende de opleiding kennis, inzicht en begrip te verwerven van conflicten en oorlogen, en van de omgeving waarin deze plaatsvinden. Gezien de complexiteit van dit kenobject en de snel veranderende realiteit van verschuivende politieke belangen en technologische ontwikkelingen kiest KW voor een brede, multidisciplinaire invalshoek door het object van studie vanuit verschillende disciplines te benaderen, waarbij onder meer rechtsgeleerdheid, geschiedenis en politieke wetenschappen samenkomen.

KW hanteert naar aanleiding van haar unieke karakter en de complexe praktijk waarvoor ze opleidt, het paradigma van de *thinking soldier*. Dit is van toepassing op alle bacheloropleidingen binnen de FMW en refereert aan het opleiden tot 'denkende militairen': zelfstandige, reflecterende en vernieuwende denkers, die weloverwogen operationele beslissingen kunnen nemen. De student dient een open en onderzoekende houding aan te nemen jegens andere culturen, opvattingen en mens- en maatschappijbeelden, en te handelen met inachtneming van het heersende (militair-)ethisch en juridisch gedachtegoed.

De opleiding heeft haar profilering vertaald naar een veertiental beoogde leerresultaten (zie bijlage 1). Naar aanleiding van de aanbevelingen uit de vorige visitatie zijn deze herzien en aangescherpt. Daarbij heeft de opleiding duidelijk aangegeven welke aspecten van haar brede kenobject, de bestudering van conflicten en oorlogen, studenten in de opleiding zich precies eigen maken.

Het panel kan zich vinden in de duidelijke profilering van de bacheloropleiding en is van oordeel dat het concept van de *thinking soldier* herkenbaar en aansprekend is voor de studenten van de opleiding. Het herkent het belang van een multidisciplinaire invalshoek. Het panel heeft veel waardering voor de grondige herziening van de beoogde leerresultaten op basis van de vorige visitatie. De leerresultaten zijn concreter geformuleerd en beschrijven duidelijk de kennis, inzicht en vaardigheden binnen het krijgswetenschappelijk domein die studenten zich eigen dienen te maken tijdens de opleiding. Het panel herkent duidelijk de Dublin-descriptoren voor bacheloropleidingen in deze leerresultaten en stelt vast dat ze aansluiten bij de verwachtingen in het academische en militaire veld, door militaire processen en thema's expliciet te koppelen aan wetenschappelijke kennis, inzichten en vaardigheden.

Overwegingen

De bacheloropleiding Krijgswetenschappen (KW) van de Faculteit Militaire Wetenschappen (FMW) aan de Nederlandse Defensie Academie (NLDA) heeft de bestudering van conflicten en oorlogen als kenobject en beoogt studenten kennis, inzicht en begrip van conflicten en oorlogen bij te brengen, en van de omgeving waarin ze plaatsvinden. Gezien de complexiteit van dit kenobject en de snel veranderende realiteit van verschuivende politieke belangen en technologische ontwikkelingen kiest KW voor een brede, multidisciplinaire invalshoek. KW hanteert naar aanleiding van haar unieke karakter en de complexe praktijk waartoe ze opleidt, het paradigma van de *thinking soldier*: een zelfstandige, reflecterende en vernieuwende denker en doener, die weloverwogen operationele beslissingen kan nemen. Het panel kan zich vinden in de duidelijke profilering van de bacheloropleiding.

Deze profilering is door de opleiding vertaald naar veertien beoogde leerresultaten (zie bijlage 1), die naar aanleiding van de vorige visitatie zijn herzien en aangescherpt. Daarbij heeft de opleiding duidelijk aangegeven welke aspecten van haar brede kenobject, de bestudering van conflicten en oorlogen, studenten zich precies eigen maken in de opleiding. Het panel heeft veel waardering voor de grondige herziening van de beoogde leerresultaten op basis van de vorige visitatie. Het stelt vast dat ze aansluiten bij de Dublin-descriptoren voor bacheloropleiding en de verwachtingen in het academische en militaire veld.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 1 voldoet.

Programma

De bacheloropleiding Krijgswetenschappen is onderdeel van de militair-wetenschappelijke ('lange') officiersopleiding, en beslaat in totaal vier jaar. De lange officiersopleiding is opgebouwd uit elkaar afwisselende bachelor- en non-bachelorperiodes. In de non-bachelorweken doorlopen de studenten, ook wel cadetten (Landmacht, Luchtmacht, Marechaussee) en adelborsten (Marine), het niet-wetenschappelijk deel van hun officiersopleiding.

Krijgswetenschappen is opgebouwd uit vier domeininhoudelijke leerlijnen: Internationale Veiligheidsstudies, Militaire Geschiedenis, Militaire Operaties en Militair Recht, en één academische leerlijn: Methoden en Technieken van Onderzoek (MTO). Deze lopen door de hele opleiding heen. De opleiding vangt aan met een gemeenschappelijk propedeutisch deel dat KW organiseert in samenwerking met de andere twee bacheloropleidingen van de FMW: Militaire Bedrijfswetenschappen (MBW) en Militaire Systemen en Technologie (MS&T). Deze Gemeenschappelijke Officiersopleiding (GOO) telt 20 EC en biedt inleidende cursussen over de volle breedte van het FMW-spectrum. Daarna volgt het 2^e deel van de gemeenschappelijke propedeuse van KW en MBW (40 EC). Hierna start de KW-student de majorfase (24 en 45 EC), volgt het vak Militair Historische Analyse (6 EC) en doet een keuzevak (5 EC). Ook heeft de student een minorruimte van 20 EC, waarin hij of zij kan kiezen tussen de minor Militair recht, Info@War of Joint Constabulary Operations. Na de cursus Integratieproject (6 EC) schrijft de student ten slotte de scriptie (14 EC). Zie bijlage 2 voor een overzicht van alle cursussen.

Standaard 2. Programma; oriëntatie

Het programma maakt het mogelijk om passende (professionele of academische) onderzoeks- en beroepsvaardigheden te realiseren.

Bevindingen

De bacheloropleiding KW gaat uit van het principe ‘onderzoekers voor de klas’. Het onderwijs wordt verzorgd door (militaire) docenten die zelf onderzoek doen, waarbij samenwerking tussen de academische disciplines wordt nagestreefd. Deze samenwerking ondersteunt het multidisciplinaire karakter van de opleiding. De opleiding zoekt daarnaast nadrukkelijk aansluiting bij wetenschappelijke theorieën en kent een leerlijn Methoden en Technieken van Onderzoek (MTO), waarin studenten de nodige academische vaardigheden opdoen; hierin komen kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksmethoden aan de orde. Een werkgroep onderzoekt momenteel hoe de MTO-leerlijn beter kan worden aangesloten op de vier domeinhoudelijke leerlijnen of majors (zie ook standaard 3).

In navolging van een aansporing uit de vorige visitatie werkt de opleiding daarnaast aan een sterkere verbinding van de wetenschappelijke met de beroepsgerichte oriëntatie binnen de opleiding. Dit wordt onder meer vormgegeven door het gebruik van defensie-specifieke literatuur in de verschillende vakken en door het inzetten van gastdocenten uit de militaire praktijk. Zo zijn bij de vakken van de leerlijn Militaire Operaties en het afsluitende Integratieproject meer professionele experts (zowel militair als civiel) van buitenaf uitgenodigd om een gastcollege te verzorgen over hun kennis en ervaringen.

Het panel is te spreken over de academische en beroepsmatige vaardigheden die studenten in het programma KW aangeboden krijgen. Het wijst er tegelijkertijd wel op dat het programma beperkt aandacht besteedt aan Engelse taalvaardigheid en internationalisering. KW maakt veel gebruik van Engelstalige literatuur en besteedt niet alleen expliciet aandacht aan Nederlands (in het vak Communicatieve Vaardigheid Nederlands, CVN), maar ook aan Engelse taalvaardigheid (Communicatieve Vaardigheid Engels, CVE; 1 EC). Daarnaast wordt Nederlands en Engels impliciet getoetst tijdens het schrijven van papers of het houden van (Engelstalige) presentaties tijdens het integratieproject. Studenten en alumni gaven in gesprek met het panel desondanks aan dat zij beter zouden willen worden voorbereid op de internationale beroepscontext die hen wacht. Met name Engelse spreekvaardigheid zouden zij sterker aan bod willen zien komen. Ook in gesprek met vertegenwoordigers van het werkveld kwam de wenselijkheid van meer aandacht voor internationale aspecten en taalvaardigheid naar voren. Het panel beveelt daarom aan de aandacht voor internationalisering en Engelse taalvaardigheid binnen de bacheloropleiding te versterken. KW kan denken aan mogelijkheden als online samenwerkingscursussen met internationale partners, een summer school, stages in het buitenland of samenwerking met internationale militaire partners in uitwisselingsverband via het Emilyo-netwerk¹.

In gesprek met verschillende stakeholders van de bacheloropleiding, waaronder alumni, opleidingsbestuur en werkveld, stuitte het panel op wisselende interne opvattingen met betrekking tot de verhouding tussen de bacheloropleiding en het andere, militair/maritieme deel van de officiersopleiding. Deze twee onderdelen worden momenteel gescheiden vormgegeven, al zet de opleiding zich wel in om de afstand te verkleinen, bijvoorbeeld via een gezamenlijke introductiebijeenkomst. Sommigen in het docententeam en opleidingsmanagement zouden graag meer toenadering zien tussen deze twee onderdelen van het opleidingstraject voor aankomende officieren; anderen waarderen juist het heldere onderscheid dat tussen het academische en militaire deel wordt gemaakt. Het panel adviseert het opleidingsmanagement van de

¹ European initiative for the exchange of young officers inspired by Erasmus.

bacheloropleiding om een gedeelde visie hierop te formuleren, gemotiveerd vanuit de belangen en de kwaliteit van de bacheloropleiding. Door een keuze te maken voor verdere toenadering dan wel duidelijke afbakening kan de opleiding doelmatig te werk gaan bij haar positionering ten opzichte van het militaire deel van de officiersopleiding.

Overwegingen

Het panel oordeelt positief over de mate waarin en de manier waarop academische en professionele vaardigheden in KW worden onderwezen en waardeert de inspanningen die worden verricht om de beroepspraktijk sterker met het academische programma te verbinden. Gezien het sterk internationale beroepenveld waarin studenten belanden, beveelt het panel de opleiding aan de aandacht voor internationalisering en Engelse taalvaardigheid (met name ook spreekvaardigheid) te versterken. Ook zou de opleiding een eenduidige visie op haar verhouding tot het militaire deel van de officiersopleiding moeten formuleren, gemotiveerd vanuit de belangen en de kwaliteit van de bacheloropleiding. Zo kan KW doelmatig te werk gaan bij haar positionering ten opzichte van het militaire deel van de officiersopleiding.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 2 voldoet.

Standaard 3. Programma; inhoud

De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Bevindingen

De bacheloropleiding KW is opgebouwd uit vier domeininhoudelijke leerlijnen en één academische leerlijn (MTO, zie standaard 2). De inhoudelijke leerlijnen geven het curriculum samenhang en zorgen voor de stapsgewijze opbouw van kennis, leidend naar inzicht in en begrip voor het specifieke onderwerp bij de student:

- De leerlijn Internationale Veiligheidsstudies legt zich toe op de bestudering van internationale omgeving van conflicten en oorlogen.
- De leerlijn Militaire Geschiedenis richt zich niet alleen op de aanleiding en het verloop van conflicten en oorlogen uit het verleden, maar gaat ook in op politieke, sociale en technologische invloeden op militaire organisaties.
- De leerlijn Militaire Operaties focust vooral op het plannen en uitvoeren van gevechten en andere militaire operaties.
- De leerlijn Militair Recht is een kleinere leerlijn, en kijkt naar de juridische basis van conflicten en oorlogen, hoe in oorlogstijd het recht wordt toegepast en welke bepalingen gelden.

De leerlijnen komen op twee momenten in het programma samen: in het vak Militair Historische Analyse (MHA) en het Integratieproject. Studenten volgen Militair Historische Analyse, dat vanuit de sectie Militaire Geschiedenis en Strategie wordt georganiseerd, in het tweede studiejaar. Dit integratieproject focust op 'Operation Overlord', de Geallieerde invasie op de stranden van Normandië in 1944. Tijdens een studiereis wordt gebruik gemaakt van de onderwijsvorm 'presentatie te velde' waarin academische vaardigheden en kennis worden geïntegreerd. Het Integratieproject, waarvoor de secties Internationale Veiligheid Studies en Militair- Operationele Wetenschappen verantwoordelijk zijn, vindt plaats in het vierde studiejaar. Tijdens dit vak dient de student vanuit verschillende invalshoeken naar een veiligheidssituatie te kijken. De afgelopen

jaren hebben de recente ontwikkelingen in het Israëlisch-Palestijnse vraagstuk en de toenemende druk vanuit de Russische Federatie op de Baltische Staten centraal gestaan in het Integratieproject.

Het panel heeft de verschillende vakken en leerlijnen bestudeerd en kan zich vinden in de inhoud en vormgeving van de opleiding. De vier domeininhoudelijke leerlijnen vertonen een logische vormgeving en interne samenhang waarvan de componenten ook door het werkveld en de alumni als belangrijk en duidelijk herkend worden. De leerlijn rondom Militaire Operaties vormt de rode draad binnen de opleiding, waarbij de andere leerlijnen als ondersteuning en verdieping fungeren door in te gaan op krijgshistorische voorbeelden, internationale context en legitimiteit van operaties.

De opleiding is volgens het panel mede dankzij de herziening van beoogde leerresultaten (zie standaard 1) en de daarmee samenhangende leerdoelen per vak nu strak gecomponeerd. Dit biedt de uitdaging dat bij gewenste vernieuwingen in het programma, zoals de toevoeging van data science, inlichtingen en gedragswetenschappen, goed gezocht moet worden naar ruimte en plaats binnen de leerlijnen. Het panel begreep dat de opleiding hierbij vooral kijkt naar mogelijke aanpassingen binnen bestaande vakken en leerlijnen, en vindt dit een passende oplossing. Het is positief over de doordachte en weloverwogen aanpak van het opleidingsmanagement in dezen.

Met betrekking tot de integratieve momenten in het programma heeft het panel waardering voor het feit dat op deze aangewezen plaatsen de multidisciplinariteit sterk tot uiting komt, terwijl elders een meer disciplinaire focus is aangebracht via de verschillende leerlijnen. Het panel is met de opleiding eens dat multidisciplinariteit beter tot haar recht komt wanneer eerst enige disciplinaire basiskennis en vaardigheid is onderwezen. Van studenten en alumni ervoer het panel dat zij MHA en het Integratieproject als positieve en belangrijke momenten in hun opleiding ervaren. Hier komen niet alleen verschillende disciplines samen, maar ook de historische en actuele praktijk van het werkveld, het toepassen van vaardigheden in verschillende opdrachten en het in groepsverband samenwerken op locatie. Studenten gaven aan dat in deze vakken de geleerde theorie tot leven komt en de connectie met de praktijk verstevigd wordt. Het panel onderschrijft de waarde van deze vakken binnen de opleiding.

Overwegingen

Het panel heeft de verschillende vakken en leerlijnen bestudeerd en kan zich vinden in de inhoud en vormgeving van de opleiding. De vier domeininhoudelijke leerlijnen vertonen een logische vormgeving en samenhang die ook door het werkveld en de alumni als belangrijk en helder herkend worden. De opleiding is volgens het panel strak gecomponeerd. Dit biedt de uitdaging dat bij gewenste vernieuwingen in het programma, zoals data science, inlichtingen en gedragswetenschappen, goed gezocht moet worden naar ruimte en plaats binnen de leerlijnen. Het panel begreep dat de opleiding hierbij vooral kijkt naar mogelijke aanpassingen binnen bestaande vakken en leerlijnen, en vindt dit een passende oplossing. Met betrekking tot de integratieve momenten in het programma heeft het panel waardering voor het feit dat op deze aangewezen plaatsen de multidisciplinariteit sterk tot uiting komt, terwijl elders een meer disciplinaire focus is aangebracht via de verschillende leerlijnen. Studenten gaven aan dat in deze vakken (MHA en het Integratieproject) de geleerde theorie tot leven komt en de connectie met de praktijk verstevigd wordt. Het panel onderschrijft de waarde van deze vakken binnen de opleiding.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 3 voldoet.

Standaard 4. Programma; leeromgeving

De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Bevindingen

De bacheloropleiding KW wordt regelmatig onderbroken door non-bachelorperiodes. De KW-studenten staan daarnaast onder druk om bijtijds af te studeren, omdat zij al in dienst zijn getreden en de werkgever rekent op tijdige beschikbaarheid voor de startfunctie. Het studieprogramma van KW is daarom ontworpen om de studeerbaarheid te bevorderen en studenten zo goed mogelijk in staat te stellen het nominaal, in 4-5 jaar, af te ronden. De opleiding kiest voor kleine klassen met intensief contact tussen docenten en studenten. De studielast is gelijkmatig verdeeld door de opleiding heen en de propedeutische fase biedt studenten de mogelijkheid deficiënties weg te werken of bij te spijkeren, zoals Nederlandse en Engelse taalvaardigheid (via het Talencentrum Defensie). Afstemming tussen het wetenschappelijke en militaire opleidingsprogramma vindt plaats via regelmatig overleg. Het panel waardeert deze zorgvuldige vormgeving en begreep van studenten en alumni dat zij het programma goed studeerbaar vinden, mede dankzij de heldere structuur en samenhang van het curriculum. Dit blijkt ook uit de rendementen van KW: tussen 80 en 100% van de studenten rondt de propedeuse binnen twee jaar af en de postpropedeuse binnen 2,5 jaar.

Waar mogelijk bevordert de opleiding de actieve rol van studenten in de vormgeving van het eigen leerproces. In de propedeuse en het vierde jaar zijn keuzevakken van respectievelijk 6 en 5 EC ingeroosterd. De opleiding maakt gebruik van deze keuzeruimte om te experimenteren met nieuwe inhoud die zij overweegt aan de opleiding toe te voegen; het panel juicht dit toe. Studenten kiezen daarnaast uit drie minoren van elk 20 EC (Militair Recht, Info@War of Joint Constabulary Operaties) in de postpropedeutische fase. Op basis van een aanbeveling uit de vorige visitatie is het aantal minoren verruimd, wat het panel waardeert. Het merkt wel op dat de minoren hoofdzakelijk juridisch georiënteerd zijn. Daarnaast kunnen studenten nu buiten de faculteit een minor volgen, al gebeurt dit nauwelijks doordat het roostertechnisch lastig met de officiersopleiding te verenigen is. Met betrekking tot de keuze voor het scriptie-onderwerp zijn studenten vrij, al krijgen zij tijdens een scriptiemarkt ook onderwerpen aangereikt. Deze vrijheid vindt het panel positief. Het constateert dat studenten KW mogelijkheden hebben om het programma naar hun eigen voorkeuren vorm te geven.

De werkvormen binnen de opleiding zijn gevarieerd en omvatten onder andere presentaties, discussies en onderzoeksprojecten. Ongeveer 20% van de studieactiviteiten van studenten bestaat uit hoor- en werkcolleges, ongeveer 50% uit zelfstandige literatuurstudie en ongeveer 30% aan het maken van opdrachten. Volgens de didactische visie van de opleiding en instelling wordt bij voorkeur het preparation-feedbackmodel toegepast, waarbij studenten vooraf aan zelfstudie doen om binnen de contacturen tot verdieping te kunnen komen. In lijn met de realiteit van het werkveld wordt regelmatig in groepen gewerkt, met name in het Integratieproject en MHA, waar studenten de koppeling met de praktijk maken tijdens studiereizen in het buitenland. Buiten de reguliere vakken om biedt de opleiding studenten de mogelijkheid extracurriculaire lezingen door gastdocenten en/of lezingen buiten de NLDA bij te wonen, wat door studenten wordt gewaardeerd.

Het panel is positief over de variatie aan werkvormen binnen de opleiding. De studielast en spreiding van verschillende werkvormen worden door het opleidingsmanagement gemonitord en zijn onderwerp van studentenevaluaties. De afwisseling tussen groeps- en individueel werk acht het panel passend voor deze opleiding, ook in het licht van de beroepspraktijk waarop KW voorbereidt. Ook is het panel positief over de extracurriculaire lezingen, die zorgen voor verdieping en een direct verband met de militaire praktijk. Het panel stelt vast dat de werkvormen over het algemeen goed aansluiten bij de onderwijsvisie van de opleiding. Wel

begreep het uit gesprekken met studenten van de opleiding dat zij een enkele keer een minder goede match ervaren tussen de literatuurlijsten die ze ter voorbereiding krijgen en de stof die wordt uitgediept in de colleges. Het panel adviseert de opleiding steeds duidelijk te maken welke literatuur in de colleges en tentamens aan bod zal komen en welke aanvullend en optioneel is, om te zorgen dat studenten gemotiveerd blijven alle noodzakelijke voorbereidende literatuur tot zich te nemen.

Gedurende de visitatie sprak het panel met studenten en alumni over de mogelijkheid om extra academische verdieping en uitdaging te bieden aan excellente studenten. Het begreep van hen dat er behoefte bestaat aan een honourstraject of een andere extra uitdaging. Op dit moment worden binnen de officiersopleiding vooral goede militaire resultaten gezien en gewaardeerd. Volgens de studenten en alumni is dit minder het geval bij academische prestaties. Het panel adviseert KW de mogelijkheden tot een honoursprogramma of een andere extra uitdaging te onderzoeken, om ook academische excellentie onder studenten te kunnen erkennen en belonen.

Tijdens de COVID-19-pandemie werd een deel van het onderwijs online of hybride vormgegeven. De opleiding zorgde al snel voor structurering en standaardisering van de gevonden aanpassingen. Zo is een online onderwijsplatform aangeschaft. De hieruit ontwikkelde methodiek van *blended learning* wordt ook nu nog binnen het programma benut. Het panel is positief over de zorgvuldige en gestructureerde aanpassingen die zijn gedaan.

Overwegingen

Het panel is te spreken over de zorgvuldige vormgeving van KW en de activerende en afwisselende werkvormen en mogelijkheden die studenten worden geboden. De toegenomen keuzemogelijkheden stellen studenten goed in staat hun opleiding zelf mede vorm te geven. Het panel beveelt aan om bij de didactische aanpak volgens het preparation-feedbackmodel steeds te zorgen dat studenten duidelijk weten welke voorbereidende literatuur aan bod zal komen in elk vak en welke optioneel is. Ook zou de opleiding de mogelijkheden tot een honoursprogramma of een andere extra uitdaging kunnen onderzoeken voor excellente studenten. De gestructureerde aanpassingen die de opleiding naar aanleiding van COVID-19 heeft gedaan en de hieruit ontwikkelde methodiek van *blended learning* worden door het panel gewaardeerd. Het panel constateert dat de vormgeving van KW in lijn is met de doelen en onderwijsvisie van de NLDA en studenten goed in staat stelt de beoogde leerresultaten te bereiken, iets wat ook uit de goede opleidingsrendementen blijkt.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 4 voldoet.

Standaard 5. Instroom

Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Bevindingen

De toelating tot de opleiding vindt plaats op basis van selectie door het Ministerie van Defensie. Aan aspirant-officieren wordt als vooropleidingseis gesteld dat zij minimaal beschikken over een vwo-diploma met wiskunde A of B, dan wel een relevante HBO- of WO-propedeuse inclusief een adequaat wiskundepakket. Studenten hebben in hun eerste jaar de mogelijkheid deficiënties weg te werken wanneer zij het Nederlands of het Engels nog niet op het juiste niveau beheersen, via het Talencentrum Defensie. De opleiding overweegt daarnaast startende studenten een 'intoets' statistiek aan te bieden om deficiënties op

dit vlak tijdig te signaleren en deze weg te werken voordat studenten aan het vak statistiek in de propedeuse beginnen.

Het panel constateert dat het opleidingsprogramma van KW aansluit bij de kwalificaties van instromende studenten en dat de opleiding studenten adequate mogelijkheden biedt om eventuele deficiënties te remediëren. Het begreep van opleidingsvertegenwoordigers, studenten en alumni dat de afstemming en communicatie met het Talencentrum Defensie als eigen entiteit binnen de NLDA niet altijd even gemakkelijk verloopt, maar dat het deficiëntietraject wel functioneert. Het panel waardeert het feit dat de opleiding dit op de radar heeft en zich inspant om de communicatie en afstemming goed vorm te geven.

Overwegingen

Het panel stemt in met de toelatingseisen van KW en stelt vast dat de instromende studenten goed gekwalificeerd zijn voor de opleiding, mede omdat de opleiding proactief is in het tegengaan en oplossen van deficiënties.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 5 voldoet.

Standaard 6. Personeel

Het docententeam is gekwalificeerd voor de inhoudelijke en onderwijskundige realisatie van het programma en de omvang ervan is toereikend.

Bevindingen

De bacheloropleiding KW wordt verzorgd door een eigen vakgroep en kent een student-docent ratio van 4,9:1, waarmee de kwantiteit van de docenten toereikend is. Tegelijkertijd begreep het panel tijdens de visitatie dat de werkelijke inzet van docenten onder druk komt te staan. De NLDA breidt het aantal opleidingen verder uit in de nabije toekomst met onder meer verschillende varianten van de niet-academische 'korte officiersopleiding' en loopbaancursussen. Dit zal effect hebben op de beschikbaarheid en inzetbaarheid van het KW-personeel. Het panel adviseert het opleidingsmanagement, de FMW en de NLDA om de toereikendheid van het onderwijsgevend personeel van KW in de toekomst te blijven monitoren en de docentencapaciteit van de opleiding uit te breiden. Door haar bijzondere karakter als onderdeel van de officiersopleiding moet KW aan docenten de mogelijkheid blijven bieden om studenten goed en intensief te begeleiden, waarbij kleinschaligheid noodzakelijk is.

Om de didactische kwaliteit van het onderwijspersoneel te verankeren in het overkoepelende kwaliteitsbeleid streeft de FMW BKO-certificering na van alle docenten binnen de verschillende bacheloropleidingen, waaronder KW. Tot op heden hebben 18 docenten, op een totale KW-populatie van 44, een BKO-certificaat behaald. 21 andere personeelsleden zijn bezig met het BKO-traject. Het panel begreep van de opleiding dat de frequente roulatie van militaire docenten (50% van het onderwijzend personeel binnen KW) debet is aan het lagere percentage van al behaalde BKO's. Het spoort de opleiding aan te stimuleren dat nieuwe docenten zo snel mogelijk hun BKO behalen om te zorgen dat de didactische kwaliteit binnen deze beperking zo hoog mogelijk is.

Het panel stelt vast dat het onderwijsgevend personeel binnen KW academisch voldoende is onderlegd en dat er een mooie balans is tussen militaire en niet-militaire stafleden. KW wordt verzorgd door hoogleraren (7,5 FTE), UHD's (11,5) en UD's (16,5), en docenten (6,5). In totaal zijn 23 personeelsleden gepromoveerd, oftewel 52%. Als dit percentage wordt gecorrigeerd voor de zeven docentfuncties en de negen militaire UD-

functies, stijgt de promotiegraad naar 82%. Dit is een duidelijke toename sinds de vorige visitatie in 2016: toen was de promotiegraad 55%. Het panel waardeert deze toename en is te spreken over het feit dat promotie wordt gestimuleerd, ook onder militaire docenten.

Een aandachtspunt waar de opleiding zich bewust van is, is de diversiteit van de staf: van de 44 personeelsleden is 80% man en 20% vrouw. Het panel vindt het positief dat de opleiding beoogt dit verschil in de toekomst te verkleinen. Het adviseert de opleiding om hier gericht beleid op te formuleren en zo proactief op verbetering van deze verhouding te sturen. Daarbij gaat het enerzijds om beleid rondom selectie en selectiecriteria, maar anderzijds ook om beleid ten aanzien het carrièrepad van bestaande stafleden.

Overwegingen

Het panel constateert dat het onderwijsgevend personeel van KW wat betreft kwaliteit en kwantiteit voldoet om de opleiding vorm te geven. De opleiding kent een mooie balans van militaire en niet-academische docenten en heeft de promotiegraad van haar docentenstaf aanzienlijk verhoogd sinds de laatste visitatie. Wel adviseert het panel het opleidingsmanagement, de FMW en de NLDA om de toereikendheid van het onderwijsgevend personeel van KW in de toekomst te blijven monitoren en de docentencapaciteit van de opleiding waar mogelijk uit te breiden in het licht van het beroep dat vanuit andere NLDA-onderdelen op de KW-staf zal worden gedaan. Het panel beveelt daarnaast aan om te stimuleren dat nieuwe docenten zo snel mogelijk hun BKO behalen om te zorgen dat de didactische kwaliteit zo hoog mogelijk is ondanks roulatie van militaire docenten. Ten slotte adviseert het de diversiteit van de staf te vergroten door de man-vrouwbalans zo goed mogelijk recht te trekken. De opleiding dient hier gericht beleid op te formuleren met betrekking tot selectiecriteria en carrièremogelijkheden voor zittende stafleden. Ook andere vormen van diversiteit verdienen hierbij meer aandacht.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 6 voldoet.

Standaard 7. Voorzieningen

De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen

Op FMW-locatie Breda worden de colleges verspreid over twee locaties gegeven (Kasteel van Breda en Isaac Delprat-paviljoen). Op de locatie Den Helder, waar studenten die voor de Marine worden opgeleid de opleiding starten alvorens die in Breda af te ronden, worden de colleges op twee locaties gegeven: Enys House en Klooster. Over beide locaties tezamen is voldoende onderwijsruimte beschikbaar. Studenten KW beschikken over toegang tot het defensie-netwerk MULAN en de Bibliotheek NLDA, die is gespecialiseerd in militair-wetenschappelijke literatuur. Medewerkers en studenten van de NLDA hebben toegang tot ruim 25.000 e-journals in diverse databases als ProQuest Central, Science Direct, Wiley, Sage en SpringerLink.

Het panel heeft tijdens het bezoek aan Breda de faciliteiten (inclusief leslokalen, sportvoorzieningen, studielokalen, huisvesting en bibliotheek) bekeken en constateert dat deze uitstekend geschikt zijn voor het vormgeven van het programma. De opleiding geeft in de zelfevaluatie aan dat er een technologische update van de lesomgeving wordt overwogen. Het panel ondersteunt dit voornemen.

Overwegingen

Het panel is positief over de huisvesting en voorzieningen en stelt vast dat die toereikend zijn voor de realisatie van het programma. Het panel kan zich vinden in de wens van de opleiding om een technologische update van de materiële voorzieningen door te voeren.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 7 voldoet.

Standaard 8. Begeleiding

De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Bevindingen

Omdat het voor de opleiding en het krijgsmachtonderdeel waartoe studenten behoren van belang is dat zij tijdig afstuderen, is studiebegeleiding belangrijk voor KW. De begeleiding wordt door de opleiding heen op verschillende manieren vormgegeven. Allereerst is er het studiementoraat. Nieuwe studenten worden ingedeeld in mentorgroepen onder begeleiding van een docent van de vakgroep KW. De mentorgroep blijft gedurende het hele studietraject intact. Geregeld komen mentorgroepen bij elkaar om de studievoortgang te bespreken. Daarnaast kunnen studenten met studieachterstand ook individueel hun mentor benaderen voor advies en ondersteuning. Zo kan een mentor helpen bij het opstellen van een persoonlijk studieplan om de achterstand weer in te lopen.

Daarnaast volgt de examencommissie KW via Osiris de voortgang van studenten en rapporteert hierover aan het faculteitsbestuur. Studenten die met specifieke problemen kampen die hun studievoortgang in de weg zouden kunnen staan (bijvoorbeeld faalangst of problemen rond studievaardigheden), krijgen specialistische ondersteuning via de onderwijskundigen die bij de NLDA aangesloten zijn. In het eerste jaar kunnen studenten een negatief bindend studieadvies krijgen wanneer ze te veel vertraging oplopen en op het vastgelegde meetmoment in blok 5 minder dan 45 EC hebben behaald. Gedurende de opleiding wordt de begeleiding verder op informele wijze vormgegeven door de docenten: vanwege de gunstige student-docentratio en de kleinschalige vormgeving van het onderwijs kunnen studenten gemakkelijk een beroep doen op hun docenten. Wanneer de studenten aan het scriptietraject beginnen, worden zij intensief begeleid door hun scriptiebegeleider.

Studenten en alumni met wie het panel sprak, gaven aan dat zij de opleiding studeerbaar vinden en dat zij zich goed begeleid voelen, iets wat eveneens blijkt uit de goede studierementen. De intensieve scriptiebegeleiding en de korte lijnen met docenten spelen hier een rol in. Wel lieten zij weten dat de invulling van het mentoraat sterk wisselt. Sommige studenten treffen hun mentor regelmatig, terwijl anderen niet precies weten wie hun mentor is. Ook bleken studenten geen duidelijk beeld te hebben waar zij terecht kunnen voor welke hulp en begeleiding: bij de mentor, de vakdocenten of de begeleiders vanuit het militaire deel van de officersopleiding. Weliswaar weten zij dat de mentor er vooral is voor aan de studie gerelateerde vragen en problemen, maar bij een complexer geheel aan oorzaken dat zowel het militair functioneren als de studievoortgang beïnvloedt weten zij niet altijd waar ze het beste kunnen aankloppen. Dit beeld wordt bevestigd door een enquête die KW in 2021 uitvoerde over het studiementoraat.

Het panel moedigt de opleiding aan het mentoraat te versterken, bijvoorbeeld door duidelijke procedures af te spreken en helder naar studenten te communiceren waar ze welke vraag kunnen neerleggen. De opleiding werkt inmiddels aan verbeteringen, en heeft een eerste stap gezet door een mentoraatscoördinator aan te

wijzen die de kwaliteit ervan borgt en zorgt dat mentoren en studenten weten wat te verwachten van het mentoraat. Het panel vindt dat een positieve ontwikkeling, die mentoren in staat stelt hun rol proactief op te pakken en te weten wat er verwacht wordt. Ook zijn aan de militaire kant van de officiersopleiding maatregelen genomen waardoor de jaarkapitein, die ook beoordelaar is binnen het militaire deel van de officiersopleiding, niet de enige begeleider is bij wie studenten terecht kunnen. Het panel kan zich hierin vinden. Het pleit voor meer communicatie tussen de militaire en het academische opleiders en begeleiders: problemen die spelen raken doorgaans aan militaire en academische prestaties, waardoor enige afstemming vaak wenselijk is.

De informatievoorziening aan studenten vindt plaats via Moodle, waar een elektronische leeromgeving is ingericht. Het panel heeft deze leeromgeving bekeken, inclusief een aantal vakken zoals die hierin aan studenten worden gepresenteerd. Het panel vindt dat de elektronische leeromgeving duidelijk voldoet. Het merkt ook op dat de informatie die hier voor studenten te vinden is, onder meer in de vakbeschrijvingen en de studiegids, zeer gedetailleerd en uitgebreid is. Deze mate van detail is door de opleiding bewust aangebracht om studenten in staat te stellen het academische deel van hun officiersopleiding goed en ruim op tijd te plannen, wat de studeerbaarheid ten goede komt. Daarnaast is het panel te spreken over de snelle aanschaf aan de start van de coronapandemie van een geïntegreerde toepassing die online lesgeven mogelijk maakt in Moodle: de Big Blue Button. Het panel merkte dat studenten en docenten positief zijn over deze voorzieningen en complimenteert de opleiding hiermee. Deze vernieuwingen werpen ook hun vruchten af doordat ze studenten die door ziekte of andere omstandigheden niet in persoon aan het onderwijs kunnen meedoen, in staat stellen geen studieovertraging op te lopen.

Een dilemma dat binnen de opleiding en de NLDA als geheel een rol speelt, is de internaatssituatie van studenten en de daaruit voortvloeiende potentiële sociale onveiligheid, die in de afgelopen jaren een duidelijk aandachtspunt is geweest. Dit thema staat nu hoog op de agenda en heeft onder meer geleid tot het aanwijzen van vertrouwenspersonen binnen de verschillende geledingen van de Nederlandse Defensie Academie, zoals mentoren van de faculteit, die in onderlinge samenhang en binnen het vigerende integriteitsbeleid bijdragen aan het voorkomen van ongewenst gedrag. Het panel waardeert deze aandacht en is het met de instelling eens dat een veilige sociale en leeromgeving zowel voor het militaire deel van de officiersopleiding als voor de bacheloropleiding van belang is. Dit is een blijvend aandachtspunt waar de opleiding mogelijk ook binnen haar vakken aandacht aan kan besteden.

Overwegingen

Naar het oordeel van het panel zijn de informatievoorziening en studiebegeleiding binnen KW aan de maat. De online leeromgeving, de gedetailleerde informatie die studenten vooraf ontvangen, de kleinschaligheid van de opleiding en de intensieve scriptiebegeleiding dragen hieraan bij. Wel adviseert het panel het mentoraat nog verder te versterken door de invulling ervan te verduidelijken en gelijk te trekken, en door helder naar studenten te communiceren waar ze welke vraag kunnen neerleggen. Het pleit voor meer communicatie tussen de militaire en het academische opleiders en begeleiders: problemen die spelen raken doorgaans aan militaire en academische prestaties, waardoor enige afstemming vaak wenselijk is. Het panel schaaft zich achter de aandacht binnen de NLDA voor sociale veiligheid te vergroten. Dit is een blijvend aandachtspunt waar de opleiding mogelijk ook binnen haar vakken aandacht aan kan besteden.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 8 voldoet.

Standaard 9. Kwaliteitszorg

De opleiding kent een expliciete en breed gedragen kwaliteitszorg, bevordert de kwaliteitscultuur en is gericht op ontwikkeling.

Bevindingen

De organisatie van kwaliteitszorg binnen KW volgt het FMW-kwaliteitshandboek (Education & Quality Manual). In het handboek staan de verantwoordelijkheden van alle betrokkenen binnen de kwaliteitszorgcyclus benoemd. De inhoudelijke kern van het handboek richt zich op de twee kerndimensies van kwaliteitszorg: (1) kwaliteitscontrole en (2) kwaliteitsverbetering. Het panel heeft dit facultaire handboek bekeken en acht het uitgebreid en helder uitgewerkt.

Binnen KW vindt kwaliteitszorg allereerst plaats op vakniveau via cursusedossiers, waarin docenten de generieke kwaliteitsmanagementstappen (plan-do-check-act) bijhouden. Iedere cursus wordt bovendien eens per drie jaar centraal geëvalueerd door de Sectie Onderwijs (SO), die alle onderwijsprogramma's binnen de NLDA (ook de niet-wetenschappelijke) onder haar hoede heeft, volgens een door het opleidingsbestuur vastgestelde en breed gecommuniceerde evaluatiekalender. Daarbij wordt gebruik gemaakt van anonieme input van studenten op een gestandaardiseerde vragenlijst. Los van deze centrale evaluatie per drie jaar vindt ook centrale evaluatie plaats door SO bij een nieuw ontwikkelde cursus, een cursus gegeven door een nieuwe docent of een cursus die het voorgaande jaar een minder goed evaluatieresultaat had. Voor de collegejaren dat een cursus niet centraal wordt geëvalueerd, is de betreffende docent zelf verantwoordelijk voor het evalueren van zijn/haar cursus.

Kwaliteitscontrole en -verbetering vinden ook cursusoverstijgend plaats. Zo is in de laatste jaren de inhoud, opbouw en bemensing van de MTO-leerlijn onderzocht, de GOO integraal geëvalueerd en de perceptie van studenten over belasting door groepsopdrachten bekeken. Ook opleidingsbrede evaluaties maken deel uit van deze vakoverstijgende aanpak. De opleiding en de FMW als geheel dragen er zorg voor dat de NVAO-accreditaties goed worden opgevolgd en organiseren tussentijds een midterm review.

Kwaliteitszorg is zodanig vormgegeven dat alle stakeholders betrokken worden. KW kent een opleidingscommissie die regelmatig bijeenkomt en waarvan docenten en studenten deel uitmaken. De aansluiting bij het eigen werkveld is geborgd door deelname van een groot aantal militaire docenten (50%) aan de opleiding. Ook de examencommissie is aangesloten bij de kwaliteitszorg en voert eigen onderzoeken uit waar ze die nodig acht (zie standaard 10). Rondom de opleiding is kwaliteitszorg voortdurend in ontwikkeling, en KW is hier goed bij aangesloten. Binnen de FMW signaleerde Bureau Onderwijskunde een aantal knelpunten rondom kwaliteitszorg, zoals de wisselende responsiegraad op evaluaties. Sinds 2022 is een projectgroep, bestaande uit onderwijskundigen, opleidingsbestuur en OC- en studentleden uit onder meer KW, bezig om in het kader van het project Kwaliteitszorgverbetering de procesgang van het huidige kwaliteitszorgsysteem in kaart te brengen.

Het panel is te spreken over de vormgeving van kwaliteitszorg binnen de opleiding en prijst de voortgaande professionalisering die hier gaande is. Het waardeert de zelfkritische en verbetergerichte houding van de opleiding, de manier waarop de kwaliteitszorg van de opleiding is aangesloten bij FMW-brede processen en de zorgvuldige wijze waarop adviezen van het vorige visitatiepanel zijn meegenomen in de kwaliteitscyclus en zijn opgevolgd (o.a. de toename van BKO-certificeringen en de aanscherping van leerdoelen en eindtermen). De kwaliteitszorg wordt doordacht vormgegeven, waarbij realisatie van de beoogde leerresultaten verzekerd wordt. Alle stakeholders worden daar zorgvuldig bij betrokken. De opleiding toont zich reflectief als het gaat om verdere verbetering en initieert ontwikkelinitiatieven.

Het panel heeft enkele verbeteringsuggesties voor deze kwaliteitszorgprocedures. Allereerst constateert het dat alle vakken weliswaar driejaarlijks aan een omvangrijke formele evaluatie worden onderworpen, maar dat tussentijdse jaarlijkse evaluaties onder de verantwoordelijkheid vallen van de individuele docenten. Dit maakt dat er verschillen optreden tussen de mate en frequentie van vakevaluatie. Het panel adviseert deze jaarlijkse evaluatie een meer formele en gestandaardiseerde vorm te geven om verschillen tussen vakken tegen te gaan. Daarbij adviseert het ook om in Moodle steeds te vermelden hoe een cursus is aangepast op basis van studentenevaluaties, zodat alle studenten weten wat er met hun feedback is gedaan. Daarnaast beveelt het panel aan de selectie van student- en docent-leden voor de opleidingscommissie ook formeler vorm te geven, zodat er steeds een gevarieerde representatie in aanwezig is.

Overwegingen

Het panel is te spreken over de vormgeving van kwaliteitszorg binnen de opleiding en prijst de voortgaande professionalisering die hier gaande is. Het waardeert de zelfkritische en verbetergerichte houding van de opleiding, de manier waarop de kwaliteitszorg van KW is aangesloten bij FMW-brede processen en de wijze waarop adviezen van het vorige visitatiepanel zijn meegenomen in de kwaliteitscyclus en opgevolgd. De kwaliteitszorg wordt goed vormgegeven en alle stakeholders worden daarbij betrokken. Het panel adviseert de jaarlijkse informele cursusevaluaties een meer formele en gestandaardiseerde vorm te geven om verschillen tussen vakken tegen te gaan. Het beveelt ook aan studenten via Moodle te informeren over aanpassingen in vakken op basis van hun feedback. De selectie van student- en docent-leden voor de opleidingscommissie zou volgens het panel eveneens volgens een formele, open procedure moeten worden vormgegeven, zodat er steeds een gevarieerde representatie in aanwezig is.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 9 voldoet.

Standaard 10. Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

Het systeem van toetsing binnen Krijgswetenschappen volgt het facultaire kwaliteitshandboek en is verder uitgewerkt in het Handboek Examencommissie KW en MBW. De toetsing is zodanig vormgegeven dat de toetsen passen bij het niveau en de leerdoelen van de te toetsen stof. Binnen de vakken is veel sprake van schrijfopdrachten, maar daarnaast wordt gevarieerd getoetst via o.a. tentamens, filmclips, presentaties, papers, onderzoeksvoorstellen en dergelijke. Het aandeel van groepsopdrachten is naar aanleiding van studentenevaluaties door de opleiding teruggebracht om freeridersgedrag tegen te gaan. Daarnaast is het Onderwijs en Examen Reglement op dit onderwerp aangepast, waardoor het niet langer mogelijk is om een onvoldoende op een individuele toets te compenseren met een goede of voldoende beoordeling voor het groepswerk. Het panel vindt dit positief.

De opleiding maakt gebruik van toetsmatrijzen en antwoordmodellen, en er is sprake van peer review bij het opstellen van toetsen. Dit zijn verbeteringen die naar aanleiding van de vorige visitatie zijn doorgevoerd om de transparantie en betrouwbaarheid van de toetsing te verbeteren. Het gebruik van deze hulpmiddelen is een onderdeel geworden van de Basiskwalificatie Onderwijs. Het panel is te spreken over deze aanpassingen en de manier waarop toetsing wordt vormgegeven in de opleiding. Studenten en alumni lieten zich hier ook positief over uit.

De toetsing van het eindniveau gebeurt via de scriptie. Studenten schrijven een initieel onderzoeksvoorstel in het vak Methoden en Technieken van Onderzoek V en werken dit uit in een scriptie met hulp van hun eerste begeleider. De begeleider beoordeelt de scriptie, en een niet bij de totstandkoming betrokken docent fungeert als tweede examinerator om meer op afstand naar het uiteindelijke resultaat te kijken. Hierbij wordt een beoordelingsformulier gebruikt dat naar aanleiding van advies van het vorige visitatiepanel zo is uitgebreid dat beoordelaars een toelichting op hun oordeel kunnen geven. De opleiding en de examencommissie zijn bezig te onderzoeken of de weging van verschillende aspecten op het formulier waar nodig zou moeten worden aangepast.

Het panel waardeert het feit dat het scriptieformulier is aangepast en dat de tweede beoordeling geschiedt door een niet bij het beoordelingsproces betrokken examinerator. Wel stelt het vast op basis van de beoordelingsformulieren die het bekeek dat de beoordelaars niet afzonderlijk de beoordelingsformulieren invullen, om daarna tot een gezamenlijk eindoordeel te komen. Ook is de toelichting op de beoordeling in enkele gevallen erg summier. Het panel adviseert de beoordelingsmethode zodanig aan te passen dat de begeleiders afzonderlijk hun beoordeling vastleggen en daarna gezamenlijk tot een duidelijk onderbouwd eindoordeel komen. Het kan zich vinden in de voorgenomen herziening van de weging van beoordelingscriteria op het formulier.

Het viel het panel daarnaast op dat scripties met vergelijkbare eindcijfers sterk uiteen lopen in opzet en uitwerking. Het vond in enkele gevallen het toegekende oordeel aan de hoge kant. Om dit te verbeteren adviseert het panel om, naast de bovenstaande aanpassingen, meer aandacht te besteden aan interne kalibratie tussen scriptiebeoordelaars. Zeker gezien het feit dat de militaire docenten frequent roteren en dus maar kort bij de opleiding betrokken zijn, is dit wat het panel betreft een noodzakelijke extra borgingsmaatregel. Het panel begreep dat de examencommissie van de opleiding enkele scripties per jaar extern laat valideren. Interne jaarlijkse kalibratie kan hierop als aanvulling dienen om tot meer structurele inzichten en afstemming te komen.

De examencommissie van KW bestaat uit vier leden, onder wie een extern lid. Nieuwe leden ontvangen examencommissietraining om beter grip te krijgen op de reikwijdte en de werkzaamheden van de examencommissies. De examencommissie is betrokken bij controle van toetsing en het systematisch gebruik van de cursusdossiers, en verzorgt de controle van de scriptiebeoordeling en het eindniveau. Ook bevordert ze op eigen initiatief de kwaliteit van toetsing binnen KW: ze overweegt om een dashboard te ontwikkelen ten behoeve van betere monitoring en doorontwikkeling van het toetsplan KW, en om docenten met een toetshandleiding duidelijkere richtlijnen mee te geven voor het maken van de toetsmatrijs. Daarnaast overweegt de examencommissie KW om samen met de Sectie Onderwijs een bondige handleiding samen te stellen en te verspreiden onder de docenten met uitleg over het in lijn brengen van denkniveaus aan de hand van de taxonomie van Bloom. Het panel constateert dat de examencommissie nauw samenwerkt met opleidingsbestuur en SO, en proactief de kwaliteit van toetsing bevordert. Het is positief over de stappen die de examencommissie hierin heeft gezet sinds de vorige beoordeling.

Overwegingen

Het panel is te spreken over de goed doordachte en gevarieerde toetsing binnen KW en de proactieve rol van de examencommissie in het borgen en versterken van de kwaliteit van toetsing. Het kan zich vinden in de manier waarop de opleiding met groepswork omgaat. Het panel vindt dat de scriptiebeoordeling adequaat is vormgegeven, maar adviseert om de beoordelaars eerst gescheiden van elkaar het beoordelingsformulier in te vullen alvorens tot een gezamenlijk en goed onderbouwd eindoordeel te komen. Ook vindt het panel een jaarlijkse kalibratie tussen KW-docenten en scriptiebegeleiders wenselijk, zeker gezien de rotatie van militaire docenten.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 10 voldoet.

Standaard 11. Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd.

Bevindingen

Het panel heeft 15 eindwerken van KW bekeken en constateert dat deze alle van passend niveau zijn voor een krijgswetenschappelijke militaire bacheloropleiding. De onderwerpskeuzes vindt het panel zeer gevarieerd en passend bij het brede en complexe werkveld. Wel merkt het panel op dat de scripties vaak erg lang zijn en dat taalgebruik en stijl vaak voor verbetering vatbaar zijn. Het panel stelt daarnaast vast dat de eindwerken sterk verschillen in opzet en uitvoering.

Het panel sprak tijdens het visitatiebezoek enkele alumni, die positief zijn over het geleerde tijdens de opleiding en helder konden reflecteren op de waarde die de opleiding had voor hun functioneren in startfuncties. Het panel was onder de indruk van het academisch niveau en de mate van reflectie op het werkveld die het aantrof bij de alumni die het ontmoette. Het complimenteert de opleiding hiermee.

Overwegingen

Het panel is te spreken over het niveau van de KW-eindwerken, die gevarieerd van onderwerp zijn en passen bij het werkveld waartoe de studenten worden opgeleid. Ze zijn vaak sterk beleidsgeoriënteerd. Het panel wijst er wel op dat de scripties lang zijn, en dat taalgebruik en stijl voor verbetering vatbaar zijn. Over de alumni en de manier waarop zij door de opleiding zijn voorbereid op hun startfuncties in het werkveld is het panel positief.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 11 voldoet.

Eindoordeel

Het oordeel van het panel over de bacheloropleiding Krijgswetenschappen is positief.

Ontwikkelpunten

1. Versterk de aandacht voor internationalisering en Engelse taalvaardigheid (met name ook spreekvaardigheid) binnen de bacheloropleiding KW, gezien het sterk internationale karakter van het beroepenveld waarin studenten belanden.
2. Formuleer een eenduidige visie op de verhouding van KW tot het militaire deel van de officiersopleiding, gemotiveerd vanuit de belangen en de kwaliteit van de bacheloropleiding. Betrek hierbij de begeleiding van studenten vanuit de twee delen van de opleiding en de manier waarop die wordt afgestemd.
3. Versterk het mentoraat nog verder door de invulling ervan te verduidelijken, en door helder naar studenten te communiceren waar ze welke vraag kunnen neerleggen. Stem dit ook af met de begeleiding vanuit het militaire deel van de opleiding.
4. Onderzoek de mogelijkheid om excellente studenten meer uitdaging te bieden, bijvoorbeeld via een honoursprogramma.

5. Monitor de toereikendheid van het onderwijsgevend personeel van KW en breid de docentencapaciteit van de opleiding waar mogelijk uit in het licht van het beroep dat vanuit andere NLDA-onderdelen op de KW-staf zal worden gedaan.
6. Stimuleer dat nieuwe docenten zo snel mogelijk hun BKO behalen.
7. Vergroot de diversiteit van de staf via gericht beleid met betrekking tot selectiecriteria van nieuw personeel en carrièremogelijkheden voor zittende stafleden.
8. Formaliseer de jaarlijkse informele cursusevaluaties en de selectieprocedure van leden van de opleidingscommissie om de kwaliteitszorg in de opleiding verder te versterken.
9. Laat de scriptiebeoordelaars eerst gescheiden van elkaar het beoordelingsformulier invullen alvorens tot een gezamenlijk en goed onderbouwd eindoordeel te komen.

Bijlage 1. Beoogde leerresultaten

A. Eindtermen Bacheloropleiding KW

De bacheloropleiding Krijgswetenschappen kent de volgende veertien eindtermen:

- I. Een student die afstudeert als bachelor KW heeft aantoonbare kennis van en inzicht in:
 1. bepaalde vormen van optreden van krijgsmachten en krijgsmachtdelen en hun commandovoering, en ook de wijze waarop deze tot stand zijn gekomen,
 2. selecte historische ontwikkelingen op het gebied van militair denken en handelen op strategisch, operationeel en tactisch niveau,
 3. bepaalde ontwikkelingen, processen, concepten en theorieën over nationale en internationale veiligheid, en ook over de politieke en maatschappelijke dynamiek van inter- en intra- statelijke oorlog, gewapend conflict en vrede,
 4. internationale juridische aspecten van het verkeer tussen staten en van het gebruik van het militaire machtsinstrument in dit verkeer, en ook nationale juridische kaders voor militair optreden,
 5. basisbegrippen over invloed van technologische ontwikkelingen op de inzet van de krijgsmacht en over de logistieke processen die nodig zijn om de krijgsmacht in stand te houden, en ook over leiderschap en groepsgedrag.
- II. Een student die afstudeert als bachelor KW is in staat zijn kennis en inzicht toe te passen door:
 6. de operationele en tactische gevolgen van bepaalde keuzen gemaakt binnen politieke en militaire strategieën te bepalen, en ook de strategische gevolgen van operationeel en tactisch handelen te beoordelen,
 7. bepaalde operaties in verleden en heden te toetsen aan vigerende doctrines en conclusies te trekken over de historische ontwikkeling en validiteit van deze doctrines,
 8. bepaalde politieke ontwikkelingen en processen in de aanloop naar, bij de uitvoering van en bij de afwikkeling van militaire operaties, zowel in nationaal als in internationaal verband, te (re)construeren en te analyseren,
 9. bepaalde gekozen strategieën en militair handelen te toetsen aan de regels van het nationaal en internationaal recht.
- III. Een student die afstudeert als bachelor KW is in staat:
 10. een oordeel te vormen over de validiteit van diverse theorieën, interpretaties en modellen in de diverse disciplines op krijgskundig gebied en deze aan elkaar te relateren,
 11. relevante gegevens te verzamelen en te interpreteren voor de analyse van krijgswetenschappelijke historische en contemporaine casuïstiek en scenario's, en ook daarvoor relevante methoden en technieken van onderzoek toe te passen,
 12. het handelen van militairen in operaties en vredessituaties te toetsen aan relevante aspecten van de leer der operaties en van maatschappelijke, ethische en juridische kaders en hierover een oordeel te vormen,
 13. zijn kennis, inzicht, oordeel en visie over te brengen op een publiek bestaande uit vakgenoten en niet-vakgenoten, zowel mondeling als schriftelijk, zowel in de Nederlandse als in de Engelse taal in de vorm van presentaties, bijdrage in discussies, papers, werkstukken, referaten en een scriptie
 14. zich te bekwamen in een ander vakgebied dan de krijgswetenschappen dan wel zich verder te verdiepen in een vakgebied binnen de krijgswetenschappen.

Bijlage 2. Opleidingscurriculum

Gemeenschappelijke Officiersopleiding (GOO)

De vakken in deze tabel zijn geclusterd naar hun organisatorische indeling. In principe worden ze in het 1^e en 2^e trimester gegeven maar er zijn uitzonderingen.

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Inleiding Oorlog en Vrede (IO&V)	4	100	Schriftelijk tentamen Schriftelijk tentamen	75 25
Inleiding Militaire Operaties (IMO)	3	100	Schriftelijk tentamen	100
Humanitair Oorlogsrecht (HOR)	4	100	Schriftelijk tentamen Schriftelijk tentamen Take home-tentamen (duo)	5 5 90
Structurele Basisconfiguraties in de Militaire Organisatie (SBMO)	4	100	Onderzoeksverslag (groepsopdracht) Schriftelijk tentamen	O/V 100
Inleiding Militaire systemen (IMS)	4	100	Schriftelijk tentamen	100
TOTAAL	19			

Communicatieve vaardigheid in de GOO voor KW en MBW

CVN	1	200	Schrijfpdracht (tekst) Presentatie	50 50
-----	---	-----	---------------------------------------	----------

Gezamenlijke propedeuse KW en MBW

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Keuzevak	6	200	Zie betreffende cursusbeschrijvingen	
Wetenschapsleer (WL)	3	100	Individuele opdrachten (3 x) Schriftelijk tentamen (7 deeltolsten)	50 50
Statistiek (STA)	4	200	Schriftelijk tentamen Schriftelijk tentamen	50 50
Methoden en Technieken van Onderzoek I (MTO-I)	3	100	Open boek-tentamen Individuele schrijfpdracht	100 O/V
Militair Leiderschap en Ethiek (MLE)	6	200	Schriftelijk tentamen Eindpaper (individueel)	70 30

Krijgsmacht, Politiek en Samenleving (KPS)	6	200	Schriftelijk tentamen	100
Defensie-Economie en Logistiek (DEL)	5	200	Schriftelijk tentamen Groepsopdrachten: paper + presentatie	70 30
Evolutie van Krijgsmachten en Oorlogvoering (EKO)	6	200	Schriftelijk tentamen	100
Inleiding Strafrecht (ISR)*	6	200	Schriftelijk tentamen	100
CVE	1	200	Schrijfpdracht (tekst) Presentatie	O/V O/V
TOTAAL	40			

* Voor studenten KMar is ISR een verplicht keuzevak.

Major KW, 4^e trimester

Dit trimester is verkort vanwege een groene periode.

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Methoden en Technieken van Onderzoek II (MTO-II)	4	200	Formatieve toets Eindpaper (2800-3000w)	100
Theorie en Instituten van Internationale Veiligheid (TIIV)	6	200	Schriftelijk tentamen Point-paper 800-1200 w Presentatie	70 30 O/V
TOTAAL	10			

Major KW, 5^e trimester

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Militaire Operaties I (MOPS-I)	6	200	Opdracht Schriftelijk tentamen	50 50
Methoden en Technieken van Onderzoek III (MTO-III)	3	200	Opdracht (SPSS) Schriftelijk tentamen	40 60
Internationaal Recht (IR)	5	200	Schriftelijk tentamen	100
Militair Historische Analyse (MHA)	6	300	Presentatie Eindpaper	60 40
TOTAAL	20			

Major KW, 6^e trimester

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Minoruimte	20	300	Zie tabellen hieronder	-
TOTAAL	20			

Major KW, 7^e trimester

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Militaire Operaties II (MOPS-II)	7	300	Schriftelijk tentamen Pointpaper (700-900w) Presentatie	60 20 20
Strategie (STR)	7	300	Presentatie Paper	30 70
Internationale Conflictstudies (IVS-I)	5	200-300	Eindpaper Presentatie	100 O/V
TOTAAL	20			

Major KW, 8^e trimester

Dit trimester is verkort vanwege een groene periode.

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Militaire Operaties III (MOPS-III)	6	300	Schriftelijk tentamen Pointpaper (1200-1600w) Syndicaatspaper(2500-3500w)	40 O/V 60
Methoden en Technieken van Onderzoek IV (MTO-IV)	4	300	Presentatie Eindpaper (max 2000w)	20 80
TOTAAL	10			

Major KW, 9^e trimester

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Nederlandse Militaire Geschiedenis (NMG)	4	300	Eindpaper (2400-2500w) Presentatie	80 20
Internationale Veiligheidsstudies II (IVS-II)	5	300	Schriftelijk tentamen Pointpaper (800-1200w) Presentatie	50 50 O/V
Integratieproject (IPRO)	6	400	Formatieve toets Presentatie Eindpaper	- 40 60
Keuzevak	5	300	Zie tabel hieronder	-
TOTAAL	20			

Major KW, 10^e trimester

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Nederlands Veiligheids- en Defensiebeleid (NVDB)	6	300	Opdracht (syndycaats-) simulatiespel Eindpaper	40 60
Methoden en Technieken van Onderzoek V (MTO-V)	4	300	Eindpaper	100
Bachelorscriptie	10	400	Eindpaper (9000-11000w)	100
TOTAAL	20			

Minoren

Studenten kiezen 1 van de onderstaande minoren. Minoren worden verzorgd in het 6^e trimester.

Minor Militair Recht

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Militair bestuursrecht (MBR)	3	300	Tentamen	100
Militair straf- en tuchtrecht (MST)	4	300	Tentamen	100

Rechtsbases en -regimes Militaire Operaties (RMO)	6	300	Tentamen	100
Militair operationeel recht (MOR)	4	300	Tentamen	100
Miniscriptie Militair Recht (MSMR)	3	300	Eindpaper (5000-6000w) Reflectieopdracht	100 O/V
TOTAAL	20			

Minor Info@War

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Inleiding en Integratie (I&I)	5	300	Presentatie Syndicaatspaper (ca 10.000w) Social Media opdracht	15 70 15
Manoeuvreren in de Informatieomgeving (MIO)	5	300	Presentatie Presentatie Eindpaper (ca 5000w)	25 25 50
Beschermen van Vitale Belangen (BVB)	5	300	Presentatie Schriftelijk tentamen	25 75
Intelligence and Understanding in War and Peace (I&U)	5	300	Schriftelijk tentamen Presentatie	75 25
TOTAAL	20			

Minor Joint Constabulary Operaties

CURSUS	EC	NIVEAU	TOETSING	WEGING IN %
Beheersing van georganiseerde misdaad en ondermijning (GMO)	5	300	Eindpaper 3000 w Presentatie	80 20
Beheersing van terrorisme en radicalisering (TERRA)	5	300	Essay (duo- opdracht) Presentatie (individueel)	80 20
Openbare Orde Handhaving (OHA)	5	300	Schriftelijk tentamen Presentatie	80 20
Beheersing van crises en calamiteiten (CRIS)	5	300	Schriftelijk tentamen Presentatie	80 20
TOTAAL	20			

Bijlage 3. Bezoekprogramma

19 december 2022

13.00	13.15	Ontvangst & welkom
13.15	14.45	Vooroverleg panel (intern) & inloopspreekuur
14.45	15.30	Gesprek inhoudelijk verantwoordelijken (opleidingsmanagement)
15.30	16.00	Intern overleg panel
16.00	16.45	Gesprek studenten & recente alumni
16.45	17.30	Rondleiding

20 december 2022

09.00	09.15	Ontvangst
09.15	09.45	Intern overleg panel
09.45	10.30	Gesprek docenten
10.30	11.15	Gesprek vertegenwoordigers werkveld & alumni
11.15	11.45	Intern overleg panel
11.45	12.15	Gesprek opleidingscommissie
12.15	12.45	Gesprek examencommissie
12.45	13.30	Lunch
13.30	14.00	Intern overleg panel/pauze
14.00	14.45	Eindgesprek formeel verantwoordelijken
14.45	16.30	Opstellen voorlopige bevindingen en voorbereiden mondelinge terugkoppeling (panel intern)
16.30	17.00	Mondelinge terugkoppeling voorlopig oordeel
17.00	17.45	Ontwikkelsprek

Bijlage 4. Geraadpleegde materialen

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek 15 eindwerken bestudeerd. De gegevens van de eindwerken zijn op aanvraag beschikbaar bij Academion. Daarnaast heeft het panel voor en tijdens het bezoek onder andere de volgende materialen geraadpleegd:

Zelfevaluatie-rapport KW 2022

Bijlagen bij Zelfevaluatie-rapport KW 2022

Documenten Faculteitsbestuur

Alumni onderzoek

Education Quality Manual FMW

Jaarverslag FMW 2017

Jaarverslag FMW 2018

Jaarverslag FMW 2019

Jaarverslag FMW 2020 met bijlage KW

Jaarverslag FMW 2021

Jaarverslag SWOON 2021

OER bacheloropleidingen met opleidingsspecifieke bijlagen

Studiementoraat FMW brochure 2022

Vooropleidingsbeleid BA-opleidingen FMW oktober 2019

Documenten Opleidingsbestuur KW

Benchmark KW per cluster

Benchmark KW

Document disciplineprotocol KW

Rapport midterm review KW

Studiegidsen KW 2015-2023E

Documenten Defensie

Profielschets Officier van de Nederlandse Krijgsmacht

Documenten Examencommissie KW

Instellingsbeschikking CvBE juli 2022

BA KW en MBW Toetshandleiding voor Examinatoren - versie 1 oktober 2021

Examencommissie Bachelors KW MBW - Handboek - versie 19 juli 2022

Jaarverslag EXCOM KW en MBW 2021-2022

Cursusdossiers

1e jaar: IMO (Inleiding Militaire Operaties) & IOV (Inleiding Oorlog en Vrede)

2e jaar: DWF (Digital Warfare) , MOPS I (militaire operaties I) & MTO III (methoden en technieken III)

3e jaar: OHA (Openbare Orde Handhaving), MTO IV & MOPS III (militaire operaties II)

4e jaar: NVDB (Nederlands Veiligheid en Defensiebeleid) & (IPRO) Integratieproject